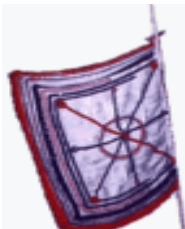

MIRACHIA A PINDULUI

Publicație de informare a Comunității Makedon-Armânjilor din Dudeștii Noi
tipărită cu sprijinul primăriei comunei Dudeștii Noi
Anul II * Numărul 2 (12) *** Februarie-Shcurtu 2011

**Scrisoare deschisă, adresată
Președintelui României Traian Băsescu,
Din partea „Uniunii pentru Cultură a
aromânilor din Republica Macedonia”.**
Vineri 11 februarie 2011.

Ne adresăm Exelenței Voastre, în numele “Uniunii pentru cultură a aromânilor din Macedonia”, persoană juridică din 1997, cu sediu la Skopje, Republica Macedonia, privind cuvântarea ținută de Dumneavoastră la APCE, Strasburg, la 27 ianuarie 2011. Ne folosim de această ocazie pentru a ne adresa Exelenței Voastre, după atâția ani, de când sunteți președintele României, cu câteva cereri, mai bine zis protestăm, domnule Băsescu, pentru faptul că noi, Aromânii din Republica Macedonia, nu ne simțim Români și nu dorim ca din România să se vorbească în numele nostru, iar faptul că sunt câteva personae care acceptă politica oficială a statului Român, fac asta numai din interese personale lucrative și nu pentru interesele generale ale aromânilor.

Scopul principal al “Uniei” este păstrarea și progresarea limbii și culturii Aromânilor din Republica Macedonia și obținerea drepturilor lor, recunoscuți, în Preambulul Constituției din 1991, când Republica Macedonia și-a proclamat independența, ca minoritate, cu etnonimul “Vlasi”, și ca “parte din poporul Aromân,” după schimbarea Constituției în urma evenimentelor din 2001. Deci, suntem recunoscuți “ca parte din poporul Aromân”, recunoaștere care certifică existența poporului Aroman în Balcani.

Cererea noastră, stimate Domnule Președinte, este următoarea: **România să-i recunoască pe Aromânii din România ca minoritate națională, să recunoască existența LIMBII AROMÂNE și a POPORULUI AROMÂN!** Politica pe care a dus-o România față de aromâni, începând cu sfârșitul sec. al XIX-lea și în prima jumătate a secolului XX s-a dovedit nu numai cu totul greșită și dăunătoare, ci mai mult decât atât, în favoarea intereselor grecești, care au fost depopularea regiunilor aromâne și ocuparea lor de către greci. În momentele de cumpănă, când se decidea soarta aromânilor, oamenii de stat români, dintotdeauna au fost mai mult dispuși să-i ajute pe greci decât pe aromâni. Niciodată nu s-a creat o situație politică în favoarea aromânilor, ba chiar au făcut din chestiunea aromână un adevărat platou de lupte meschine între partidele de la București, care se schimbau la putere.

Chiar și atunci când toate șansele și posibilitățile erau de partea României, nu s-a făcut nimic pentru Aromani! “Pacea de la București”, de la 1913, care consfințea împărțirea Macedoniei, după căderea Imperiului Otoman, este dovada clară a politicii adevărate care a dus-o România față de noi. În timpul Primului Război Mondial, România a mobilizat 10.000 de aromâni și cu 400 de ofițeri și subofițeri să lupte pentru interesele ei, iar pe de altă parte n-a făcut nimic când au proclamat aromânii “Autonomia Pindului”, în anul 1917. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, 1941-42 aromânii din Pind iarăși au proclamat Principatul Pindului cu Alchibiad Diamandi, cu ajutorul nemților și italienilor. Statul Român a preferat să stea deoparte. Alchibiad Diamandi și prim-ministrul Principatului Cola Matuși chiar s-au dus la București, însă au sfârșit în închisoare, unde primul dintre ei a și murit.

Anumite surse afirmă că steagul “Autonomiei” din 1917 a fost donat Muzeului Militar unde a fost expus lângă steagurile de la Mărăști și Mărășești, iar astăzi din păcate nu știm unde este.
..... continuare in pagina 4.

“Noi him armânji di un chiro,
Armânji va-s armânem
Di aoa shi-n clo,
Noi limba noastră nu agârshim,
Nu nâ-i arshini s-u azburâm,
Atsei tsi fug di ea, nâ pizuim,”
profesor Iancu Traian

DIN SUMAR

* Pagina 1

- Scrisoare deschisă adresată
președintelui României, din
partea „Uniunea pentru
cultură a aromânilor din
Republica Macedonia;

* Pagina 2

- Originea Macedonenilor
Aromâni – Nicolae Cușa (11);

* Pagina 3

- Pârmis ti njits sh-ti mări,
„Zârtsinji”(2) di Custandin
Trand;

* Pagina 4

- La multsâlĵ anj ti atsei
amintats tu mesu aist;
- Cum minduiesc di noi xenĵii.

TSI HIM NOI ARMÂNJI

Originea Macedonenilor Aromâni, * Nicolae Cușă – Constanța, Ex Ponto, 2006 (11)**

..... urmare din numărul 11.

Enclave romane au existat nu numai de-a lungul Viei Egnatia, ci și la sudul ei – inclusiv inscripțiile latine – ajungând chiar dincolo de Macedonia, până în Corint și Patras (Mihăescu, 1971, 498).

Subliniind faptul că inscripțiile latine, descoperite în regiunea de la sud de limita imaginară a lui Jirecek, sunt mai puțin numeroase decât cele grecești cu un total totuși de 900 (628 în Macedonia, 272 în Achaia și 159 în Albania), vom spune că acest fapt s-a datorat influenței culturii grecești (influență care a existat și în timpul Macedoniei ca regat, pe vremea lui Alexandru I, numit de Pindar – poetul chemat la curtea lui – „Filogrecul”, a lui Arhelau (413-399 î.Hr.), la curtea căruia s-a stabilit tragicianul Euripide, Filip al II-lea, care o vreme a stat ostatic la Teba, Alexandru Macedon, al cărui dascăl a fost Aristotel etc.). În Peninsula Balcanică, cât și în alte părți din cadrul Imperiului de Răsărit „limba greacă a coexistat alături de limba latină, limba oficială până în vremea lui Iustinian, împăratul. De altfel, cultura greacă a avut înrâuriri și asupra celei romane (elita romană cunoștea limba greacă, un exemplu constituindu-l chiar Marcus Aurelius, împăratul scriitor, care a scris în grecește).

Regiunile și orașele Macedoniei Antice

Revenind însă la rolul armatei în procesul de romanizare al Macedoniei este necesar să subliniem că aici s-au putut războaiele civile dintre Cezar și Pompei, dintre republicanii Brutus și Cassius și armatele triumvirilor, dintre Octavian Augustus și Marc Antonius. Macedonia, în acest interval de timp, a fost o adevărată cazarmă, armatele combatanților aflați în război au cutreierat pur și simplu țara, din Dyrrachium, de la Marea Adriatică, la Parsala și Phillipi (devenită pe vremea lui Octavian Augustus, Colonia Iulia Augusta Philippiensis, după ultima bătălie a războaielor civile, de la Actium (din Arcania). 31 î.Hr.. Însă desfășurarea în sine a acestor războaie în regiune, a influențat viața de aici, cunoscut fiind că armata era însoțită și de civili (oameni care se ocupau cu aprovizionarea, negustori, meseriași) precum și cei care fugiseră din Roma, senatori, consuli, funcționari etc.

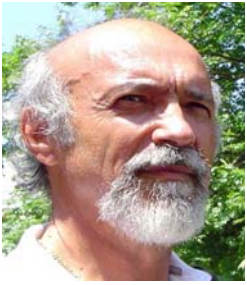
Încă înainte de Pharsala (48 î.Hr.), Pompei, după eșecul de la Brundisium, s-a retras în Macedonia, la Thesalonic, capitala Macedoniei romane s-a alcătuit chiar un alt senat (format din aproximativ două sute de senatori și foarte mulți consuli). În Macedonia era concentrată armata sa de 9 sau 11 legiuni (aproximativ 47.000 de soldați și ofițeri), din care, însuși Cezar (în a sa „Comentarii de Bello Civile”, C.III, pr.IV), ne spunea că, una era din Creta și Macedonia, compusă din veteranii care se stabiliseră în aceasă provincie.

Caesar în drumul către Pharsala, a fost nevoit să străbată tot Epirul-Pindului, da la nord la sud, trecând în Thesalia puțin spre nord de Mețova. Încât până azi, ne spune Vasile Diamandi, în a sa monografie a Mețovei, există în împrejurimile acestei localități (ar. Amiciu) „pe catena ce se întinde din Giugu (Zygos) și până la Gian-Khortara (Katara), o cale care se chiamă încă calea lui Kaesari, pe acolo Caesar ajungând la Malacași pe atunci numit Eginium” (Diamandi, 1926, 12-18). După deznodământul fericit pentru Caesar, de la Pharsala, foarte mulți dintre pompienii surprinși sau nepedeșiți au rămas în Macedonia. Până azi există tradiția păstrată la aromâni fârșirofi, conform căreia ei își trag originea de la acești pompieni, aduși inițial din Italia. Kinnamos, din secolul al XII-lea, secretar al Împărtului bizantin Manuil Commenul (1143-1180), vorbind despre participarea vlahilor la una din expedițiile militare ale bizantinilor ne spunea că „sunt colonii de demult ai celor din Italia” (FHDR III, 231, 239).

* Mihăescu 1971 – H. Mihăescu, La diffusion de la langue latine dans le sud-est de l'Europe, în Revue des etudes sud-est europeens, 1971, Tome IX, nr.3, p.496-510.

* Diamandi 1926 – Vasile Diamandi, Monografia Mețovei, 1926, p.12-18.

* FHDR III – Fontes historiae Daco-Romanae (Izvoarele Istoriei României), publicate de Alexandru Elian și Nicolae Șerban Tanașoca, București, 1975, p.231, 239.

PÂRMIS TI NJITS SH-TI MĂRI
CU MINDUIERI AHÂNDOASI

ZÂRTSINJLI (2)
di CUSTANDIN TRANDU

-Fă-ti gioni! Fă-ti gioni! Fă-ti gioni! Singur nj-ded curaji mini! Că-nji vinirâ tu minti zboarâli al papu: "Ficioru-al pap" nj-dzâtsea el sh-mi giuca pi zânuclji, cându va tsâ intrâ frica vloarâ, di tsido, s-dzâts di trei ori: fă-ti gioni!" Sh-ashi cu mintea la zboarâli al papu dzâsh: "Fă-ti gioni!" di trei ori, sh-ca ti ciudii nj-fudzî frica. Mi feci gioni, nji-u feci boatsea ma vârtoasă shi grii:

-Ore, cari greashti? Iu eshti ta s-ti ved? Cari eshti tini? Tsi caftsâ aoa tu bâsearicâ?

-Mini escu preftul Vasili!, dzâsi el, ma ninga nu-l videam. Escu preftu di cama di dau njilji di-anji tu-aistâ hoarâ, ma nicuchirlji fudzirâ tu munti ta s-li caftâ ZARTSINJLI shi mi-alâsarâ aoa ta su-am angâtan bâsearica. Mari ciudii tsi s-fatsi, nj-dzâtseam mini cu mintea. Muma u mutreashti hoara shi preftu bâsearica, shi-alants nicuchiri câftâ zârtsinji. Cara avdzâi că iasti preftul a hoarâljei cânda mi hârsii niheama shi-lji grii:

-Ama iu eshti? Yinu s-ti ved!

-Lăi ficior, nj-dzâsi preftu, mini murii di multu. Mash boatsea-arâmasi di mini! Murii di foami, ma boatsea neadzi ninga! Bircheavis! Boatsea-nji neadzi di cama di dauâ njilji di-anji. Anda li-avdzâi aisti zboarâ giuneatsa-a mea di la paplu s-tuchi didip! Acâtsai iara s-treambur. Mini tu-unâ bâsearicâ goalâ, cu njilji di tseri-apreasi, cu-aumbri tsi s-avina pi mur, cu unâ boatsi tsi canda bumbunidza, unâ boatsi tsi zbura cu mini! "Bo! Bo! Bo! Iu-agiumshu mini?" nj-dâtseam tu minti, ma iara dzâsh di trei ori: fă-ti gioni!

-Ore prefte, ma câtse murishi di foami? Ia, ari unâ mumâ atsia-n hoarâ. A njia nj-lu umplu trastul di pitâ.

-Ah!, dzâsi boatsea, vahi dzâts ti muma Vanghea. Lăi ficior, muma Vanghea sâ sprigiurâ s-nu calcâ tu bâsearicâ dianda âlji psusi capra.

-A bre, tsi-ari a s-facâ capra cu tini sh-cu bâsearica? Dzâsh mini ciudusit.

-Atsea caprâ, dzâsi preftu, lândidzâ, shi muma Vanghea ânji gri s-neg cu-amaxea taha s-u fac ghini! Nesh mini s-u ved capra, lj-feci dgheavâsii, nj-feci cârutsea, ma geaba. Capra mi mutrea tush canda earam vâr tsap fudzit dit minti sh-nai tu soni psusi. Sh-di-atuntsea muma Vanghea nu vru s-mi veadâ. Nitsi nu-u bitisi preftul isturiea cu capra, anda usha di bâsearicâ s-dishcljisi, sh-cai s-ved pi praglu di bâsearicâ? Ira muma! Muma shidea tu praglu di ushi ma nu-l bâga ciciorlu tu bâsearicâ. S-videa ca ira ca spumatâ sh-adiljea ca greu. Anda-u vidzui, mi lo haraua că ved un om, că ti-atsea boatsi mi-avea loatâ lâhtarea sh-mi sâlâghii cătâ nâsa.

-Mumăă, mumăă!, aurai mini, cum di vinishi-aoa? Mutri cătâ mini ma nu putea sâ scoatâ vâr zbor. Ninga greu adiljea. Mi lo di mănâ sh-mi trapsi nafaorâ dit bâsearicâ.

-S-toarnâ nicuchirlji dit munti ! Lăi ficioru-ali mumiii..! shi pân s-nji-adun mini mintea, că nji-avea fudzitâ didip aco nuntru tu bâsearicâ, muma câdzu-mpadi ca vârâ pitâ nicoaptâ.

-Mumă, mumă!, grii mini sh-acâtsai taha s-u scol, ma năsâ ici, ira dusâ.

-Ore tsi s-fac? Nj-vini tu minti s-neg sâ-lji grescu-a preftului Vasili sh-mi sâlâghii cătâ la bâsearcâ, ma... nj-vini tu minti că aco ira mash boatsea-a preftului. Chindurii aspârat sh-mi turai cătâ muma..

-Bre tsi pâtsâi, nj-dzash cu mintea sh-mi-adrai chica di apâ. Mi-aplicai nâheamâ shi-u bătui muma pi fatsa ash cum li bati vintul primuveara frandzâli shi căt triclu nâheam di oarâ shi na că muma acâtsâ sa-lji da ocljilji.

-Tsi ved? Ashe ca steali! ..mizi suschira muma. Anj vinea s-plângu di harauua cara lji-u-avdzâi boatsea. Nu shteam câtse, ma nj-si liga multu inima di-aistâ mumâ.

-Mumă! Suntu steali dealihea! dzâsh mini, mash că tini earai fudzitâ nâheam ta sa-lji vedz cama ghini shi pârnji s-arâd. Eshti ghini? u-antribai mini shi lji-agiutai sh-si mutâ-mproastă.

..... cuntuari tu nimiru yitior.

CUM MINDUIESC DI NOI XENJII

În 1875 Kanitz spunea "... este uimitor că aromânii din Macedonia n-au fost absorbiți de popoarele care îi înconjoară. Din acest punct de vedere, aromânii arată un patriotism egal cu cel al evreilor, și asta cu atât mai remarcabil, cu cât acest popor nu este separat de vecinii săi printr-o linie de demarcație religioasă".

O constatare asemănătoare o face și Jirecek: "Demn de remarcat este tenacitatea acestui popor, cu toate că este răzlețit și disprețuit, ține cu tărie la naționalitatea și la limba sa". Această tendință de a evita declararea originii naționale la recensăminte, se observă și în diaspora evreiască. Ei n-au fost biruiți sufletește, căpătând un complex de inferioritate. Renegarea este ca la evrei, mai mult aparentă, pentru camuflare. De altfel, faptul că și în diaspora ei continuă să se căsătorească între ei, dovedește un complex de sentimente printre care și acela al superiorității. La înălțimi apreciable s-au dezvoltat orașele aromânești ca Moscopole, Șipsca, ..."ca niște stupi" de albine cum le numește Pouqueville "așezate printre crăpături de stânci în jurul cărora vivesc sivoaiele".

Prin transhumanța lor, aromânii au avut în continuu exercițiul nouității. Energia fizică și concepția morală austeră, formată în izolările lor de la munte, va primi noi stimuli. În acest complex de împrejurări se va făuri un popor bine încheșat, compus de oameni cu tipologia fizică și morală bine conturată, în care suplețea inteligenței se va împerechea cu tăria de caracter.

..... sursă Wikipedia

...urmare in pagina 1

După al Doilea război mondial, Marea Adunare Populară a României, a făcut târguială cu statul grec, cu obiectele bisericesti și școlare și cu alte bunuri materiale ale Aromânilor, numai pentru o biserică din Constanța și vreo clădire din Brăila, etc. Pe cine a întrebat România? Pe Aromâni, în nici un caz!

A fost cum a fost până la 1990. După 1990 însă, România și-a continuat politica nefastă de care am vorbit mai înainte. Sunt trimiși la Skopje oameni care habar n-au ce înseamnă "chestiunea aromână"! Ei își văd de "treaba" lor. Au venit umblând prin Macedonia o sumedenie de "politicieni". Degeaba! De pomană i-am vorbit noi domnului Nicolae Mares, de carte, fiind el scriitor, el numai "carne" a auzit. A se vedea aici și cunoscutul "caz Grilakis" fiind un exemplu elocvent în politica României față de aromâni. ...continuare în numărul

LA MULTSÂLJI ANJ

La tuts armânjli a noci amintats tu meslu Shcurtu-februarie di aoa dit aistâ frândzâ lâ urâm multâ sânâtati, multi harei shi bana tutâ di aoa sh-ninti s-lâ hibâ ca unâ primuverâ !!!

Al: Chirvasitu Emanuela, Enache Gheorghe, Capsali Sorin, Enache Victor, Talpă Victoria, Trișina Alexandru, Chirvasitu Ecaterina, Mita Hristu, Saman Vanghelița, Penea Corina, Munteanu Silvia, Trandu Andrei, Tince Virginia, Ardelean Ionică, Barbatăș Nelu, Capsali Alexandru-Sotir, Belu Gheorghe, Caxi Veronica, Rugăciune Florin shi tuts alants amintats tu aist mes di la cari nu avem datili di nâscari.

DUMIDZĂ SÂ-LJI LJİARTĂ

Tu mesu aist, shcurtu-februarie, s-asteasi dit banâ duruta nostrâ armânâ, ENACHE PANAIA, la eta di 95 di anji, tu hoara Dudeștii Noi. Iara atsea cama tu lichie di tuts armânjli tsi bâneadzâ tu hoara Dudeștii Noi.

Teta Panaia, ashe cum u hâidipseam noi tuts, iara amintatâ tu hoara Florina – Grecia, tu dzuua di 15 a meslui yizmâciun dit anlu 1915. Him deadun cu tutâ fumeljia, la unâ ahtari dureari.

Cu atsea dit soni tinjie, unâ lăcârâ di dureari ti teta Panaia, di la tuts a noci dit hoara Dudeștii Noi.

Dumidză s-u ljiartă !

COLECTIVUL DE REDACTIE:

Comitetul de Conducere al Comunității Armânilor din Dudeștii Noi: Belba Ioan, Caxi Veronica, Barbatăș Valentin, Porojan Olimpia, Lita Dumitru, Sabău Mihaela, Preșea Costel, Bracea-Lauer Cristian și Trișina Gelu.

Numere de telefon și adrese de e-mail la care ne puteți transmite reacțiile și opiniile d-voastră pe marginea articolelor apărute în această publicație: 0723308217, 0722614332, 0743065130. trisinagelu@yahoo.com